

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามระบบการเกษตรดีที่เหมาะสม เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อระบบการเกษตรดีที่เหมาะสม และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ที่มีต่อระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ได้ยื่นขอไปรับรองฟาร์มตามระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลิ้นจี่ในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีทั้งสิ้น 942 ราย ส่วนขนาดตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ ได้ขนาดตัวอย่าง 281 ราย จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละตำบล ทั้ง 8 ตำบล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close – ended question) และคำถามปลายเปิด (Open – ended question) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม

ตอนที่ 2 การปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลิ้นจี่

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะและความต้องการความช่วยเหลือของเกษตรกรต่อระบบการจัดการของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลิ้นจี่

จากนั้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่ ความรู้เรื่องระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลิ้นจี่ทัศนคติต่อระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลิ้นจี่ รายได้จากการขายผลผลิตลิ้นจี่ ขนาดพื้นที่ปลูกลิ้นจี่จำนวนแรงงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการเข้ารับการศึกษาอบรม กับตัวแปรตาม ซึ่งได้แก่ การจัดการสุขลักษณะสวน การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร การจัดการปัจจัยการผลิต การปฏิบัติและควบคุมการผลิตและการบันทึกข้อมูลและควบคุมเอกสาร จะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

5.1.1.1 เพศของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 74.7 เป็นเพศชาย และร้อยละ 25.3 เป็นเพศหญิง

5.1.1.2 อายุของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 45.9 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี รองลงมา ร้อยละ 28.8 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี ร้อยละ 11.7 มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 8.5 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี และอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 5.0 โดยเกษตรกรมีอายุน้อยที่สุด 23 ปี อายุมากที่สุด 78 ปี อายุเฉลี่ย 49.73 ปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.730

5.1.1.3 ระดับการศึกษาของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 34.9 ไม่ได้ศึกษา รองลงมา ร้อยละ 33.5 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 23.0 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 9.3 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 1.1

5.1.1.4 ประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.7 มีประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่ 11-20 ปี และร้อยละ 9.3 มีประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่ต่ำสุด 8 ปี สูงสุด 19 ปี ประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่เฉลี่ย 13.90 ปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.919

5.1.1.5 รายได้จากการขายผลผลิตลิ้นจี่

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.7 มีรายได้จากการขายผลผลิตลิ้นจี่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 31.0 มีรายได้จากการขายผลผลิตลิ้นจี่ 50,001-100,000 บาท/ปี ร้อยละ 10.7 มีรายได้จากการขายผลผลิตลิ้นจี่ 100,001-150,000 บาท/ปี ร้อยละ 7.8 มีรายได้จากการขายผลผลิตลิ้นจี่มากกว่า 200,000 บาท/ปี และร้อยละ 2.8 มีรายได้จากการขายผลผลิตลิ้นจี่ 150,001-200,000 บาท/ปี โดยเกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตลิ้นจี่ต่ำสุด 12,000 บาท/ปี สูงสุด 512,000 บาท/ปี รายได้จากการขายผลผลิตลิ้นจี่เฉลี่ย 83,141.25 บาท/ปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 83,166.915

5.1.1.6 ขนาดพื้นที่ปลูกลิ้นจี่

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 45.6 มีพื้นที่ปลูกลิ้นจี่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 33.5 มีพื้นที่ปลูกลิ้นจี่ 6-10 ไร่ มีพื้นที่ปลูกลิ้นจี่ 11-15 ไร่ และมากกว่า 20 ไร่ มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 9.3 และมีพื้นที่ปลูกลิ้นจี่ 16-20 ไร่ มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 2.5 โดยเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกลิ้นจี่ต่ำสุด 1.50 ไร่ สูงสุด 50.00 ไร่ พื้นที่ปลูกลิ้นจี่เฉลี่ย 9.104 ไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.054

5.1.1.7 แรงงานที่ใช้ในการผลิตลิ้นจี่

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 32.4 มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตลิ้นจี่ 6-10 คน รองลงมา ร้อยละ 29.9 มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตลิ้นจี่ 11-15 คน ร้อยละ 21.0 มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตลิ้นจี่ 16-20 คน ร้อยละ 10.0 มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตลิ้นจี่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 คน และร้อยละ 6.8 มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตลิ้นจี่มากกว่า 20 คน โดยเกษตรกรมีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตลิ้นจี่ต่ำสุด คือ ไม่มีแรงงานเลย และสูงสุด 36 คน

5.1.1.8 แหล่งข่าวสารในการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพของ GAP สำหรับลิ้นจี่

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.1 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพของ GAP สำหรับลิ้นจี่จากเกษตรกรรายอื่นๆ, เพื่อนบ้าน รองลงมา ร้อยละ 72.6 ได้รับข่าวสารจากผู้ใหญ่บ้าน, เจ้าหน้าที่เกษตร ร้อยละ 3.2 ได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ ร้อยละ 2.8 ได้รับข่าวสารจากเอกสาร, โบปลิวดต่างๆ ได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์และวารสารมีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 2.1 และได้รับข่าวสารจากวิทยุมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 1.4

5.1.1.9 การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพ GAP สำหรับลิ้นจี่

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.1 ไม่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับลิ้นจี่ และร้อยละ 40.9 ได้รับการฝึกอบรม 1 ครั้ง

5.1.1.10 การติดต่อหรือรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่เกษตรเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพ GAP สำหรับลิ้นจี่

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 74.4 ได้ทำการติดต่อหรือรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่เกษตรเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพของ GAP สำหรับลิ้นจี่ 2 ครั้ง/ปี รองลงมา ร้อยละ 20.3 ได้ทำการติดต่อหรือรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่เกษตร 1 ครั้ง/ปี และร้อยละ 5.3 ไม่ได้รับการติดต่อหรือรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่เกษตร

5.1.1.11 การเป็นผู้นำทางสังคม

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.0 ไม่ได้เป็นผู้นำหรือเคยเป็นผู้นำทางสังคม รองลงมา ร้อยละ 29.2 เป็นกรรมการหมู่บ้านหรือเคยเป็นกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 1.4 เป็นผู้ใหญ่บ้านหรือเคยเป็นผู้ใหญ่บ้าน และร้อยละ 0.4 เป็นกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเคยเป็นกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล

5.1.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพ GAP สำหรับ ลิ้นจี่

จากการศึกษาพบว่า ข้อ 1 ระบบ GAP คือการเกษตรที่ใช้สารเคมีเกษตรให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น มีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 98.9 และตอบผิดร้อยละ 1.1 ข้อ 2 ระบบ GAP สำหรับลิ้นจี่คือการเกษตรที่ควบคุมกระบวนการปลูกลิ้นจี่ทุกขั้นตอนให้มีความเหมาะสมเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มุ่งเน้นความปลอดภัยต่อผู้บริโภคเท่านั้น มีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 20.6 และตอบผิดร้อยละ 79.4 ข้อ 3 ระบบ GAP ให้ความสำคัญต่อเกษตรกรผู้ผลิตเท่ากับผู้บริโภค มีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 98.9 และตอบผิดร้อยละ 1.1 ข้อ 4 ต้องทราบประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลัง 5 ปี มีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 52.0 และตอบผิดร้อยละ 48.0 ข้อ 5 แหล่งน้ำที่อยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรมสามารถนำมาใช้ในการผลิตลิ้นจี่ได้ มีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 8.9 และตอบผิดร้อยละ 91.1 ข้อ 6 สามารถใช้สารเคมีทางการเกษตรในระบะที่มีการระบาดของโรคและแมลงได้ แต่ควรทำตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่เกษตรเท่านั้น มีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 94.0 และตอบผิดร้อยละ 6.0 ข้อ 7 มีการสำรวจศัตรูพืชและการเข้าทำลายของแมลงและโรคอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้งและทำการบันทึกข้อมูลการสำรวจและการป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง รวมทั้งการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร มีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 65.8 และตอบผิดร้อยละ 34.2 ข้อ 8 สวนลิ้นจี่ที่ขอการรับรองสวนตามระบบการจัดการคุณภาพของ GAP สำหรับลิ้นจี่ต้องมีพื้นที่ตั้งแต่ 1 ไร่ ขึ้นไป มีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 98.2 และตอบผิดร้อยละ 1.8 ข้อ 9 ระบบ GAP จะช่วยรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่าการเกษตรโดยทั่วไป มีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 100.0 และตอบผิดร้อยละ 0.0 ข้อ 10 พื้นที่ปลูกลิ้นจี่ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตราย และจุลินทรีย์ที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลผลิต มีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 96.4 และตอบผิดร้อยละ 3.6 ข้อ 11 หากมีการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตให้ใช้ได้ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรหรือฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างเคร่งครัด มีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 97.9 และตอบผิดร้อยละ 2.1 ข้อ 12 ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วต้องไม่มีศัตรูพืชติดอยู่ ถ้าพบต้องคัดแยกไว้ต่างหาก มีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 89.7 และตอบผิดร้อยละ 10.3 ข้อ 13 สภาพพื้นที่ของสวนควรห่างจากแหล่งปลูกลิ้นจี่เดิมที่มีการระบาดของโรค อย่างน้อย 5 กิโลเมตร มีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 81.9 และตอบผิดร้อยละ 18.1 ข้อ 14 แหล่งปลูกลิ้นจี่ต้องสูงจาก

ระดับน้ำทะเลไม่เกิน 750 เมตร และมีความลาดเอียงไม่เกิน 12% มีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 71.2 และตอบผิดร้อยละ 28.8

5.1.3 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านทัศนคติเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพของ GAP สำหรับลิ้นจี่

จากการศึกษาพบว่า เรื่องที่เกษตรกรมีทัศนคติไม่เห็นด้วย คือ ราคาดลิ้นจี่ที่ขายได้จากการผลิตตามระบบ GAP สำหรับลิ้นจี่ดีกว่าการปลูกแบบเดิม โดยมีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 1.64 เรื่องที่เกษตรกรมีทัศนคติเห็นด้วยปานกลาง คือ ในสวนลิ้นจี่ไม่ควรเลี้ยงสัตว์หรือนำสัตว์เข้ามาเลี้ยง เพราะจะทำให้เกิดการปนเปื้อนจากมูลสัตว์ มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 การให้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยชีวภาพในช่วงที่ใกล้เก็บเกี่ยวได้ มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 คำแนะนำเรื่องการใช้สารเคมีตามรายละเอียดในกลุ่มมือจีเอพีลิ้นจี่เป็นสิ่งที่เพียงพอแล้ว มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 เข้าไปสำรวจการทำลายของโรคและแมลงในสวนลิ้นจี่อย่างน้อยอาทิตย์ละ 1 ครั้ง มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 การจดบันทึกอย่างละเอียดทุกขั้นตอนเป็นสิ่งที่ควรกระทำ มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 และการรวมกลุ่มผู้ปลูกลิ้นจี่จะช่วยลดต้นทุนการผลิตลงได้ โดยมีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 ส่วนเรื่องที่เกษตรกรมีทัศนคติเห็นด้วยมาก คือ การผลิตลิ้นจี่ตามระบบ GAP สำหรับลิ้นจี่สามารถควบคุมการแพร่กระจายของศัตรูพืชไปยังพื้นที่อื่นได้ มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 การนำน้ำและดินในสวนลิ้นจี่ไปตรวจวิเคราะห์ มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 การฝึกอบรมเกษตรกรให้รู้จักวิธีการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้อง มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 การเก็บสารเคมีทางการเกษตรต่างๆไว้รวมกัน มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 การผลิตลิ้นจี่ตามระบบ GAP สำหรับลิ้นจี่ให้ความปลอดภัยต่อตัวเกษตรกรและผู้บริโภคมากกว่าการผลิตลิ้นจี่แบบทั่วไป มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 การทำสวนลิ้นจี่เป็นอาชีพที่ต้องเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดจึงจะประสบผลสำเร็จ มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 ต้องมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สารเคมีทางการเกษตรทุกครั้ง มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ต้องมีการบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูพืชทุกครั้ง มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 การปนเปื้อนของสารพิษในพื้นที่ปลูกลิ้นจี่ สามารถทำให้เกิดการปนเปื้อนในผลลิ้นจี่ได้ มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 และรัฐบาลควรส่งเสริมให้ลิ้นจี่เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยเท่ากับ 3.79

5.1.4 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพGAP สำหรับลิ้นจี่ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

5.1.4.1 การจัดการสุขลักษณะสวน

1. สวนลิ้นจี่เคยเป็นหรืออยู่ใกล้ที่ทิ้งขยะ โรงงานอุตสาหกรรม พื้นที่เลี้ยงสัตว์ หรือพื้นที่ที่มีความเสี่ยง

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.6 ไม่ได้มีสวนลิ้นจี่อยู่ใกล้ที่ทิ้งขยะ โรงงานอุตสาหกรรม พื้นที่เลี้ยงสัตว์หรือพื้นที่ที่มีความเสี่ยง และร้อยละ 1.4 มีสวนลิ้นจี่อยู่ใกล้ที่ทิ้งขยะ โรงงานอุตสาหกรรม พื้นที่เลี้ยงสัตว์ หรือพื้นที่ที่มีความเสี่ยง

2. การนำตัวอย่างดินส่งไปวิเคราะห์เพื่อตรวจคุณภาพของดิน

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.4 ไม่ได้นำตัวอย่างดินส่งไปวิเคราะห์ และร้อยละ 4.6 ได้นำตัวอย่างดินส่งไปวิเคราะห์

3. การบันทึกรายละเอียดการเก็บตัวอย่างดิน

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.2 ไม่ได้บันทึกรายละเอียดการเก็บตัวอย่างดิน และร้อยละ 6.8 มีการบันทึกรายละเอียดการเก็บตัวอย่างดิน

4. แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตลิ้นจี่

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.9 ใช้น้ำฝนในการผลิตลิ้นจี่ รองลงมา ร้อยละ 42.7 ใช้น้ำในแม่น้ำ ลำธาร และคลอง ร้อยละ 9.3 ใช้น้ำในอ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ ร้อยละ 3.2 ใช้น้ำบ่อ น้ำบาดาล และร้อยละ 2.1 ใช้น้ำประปา น้ำก๊อก

5. การเก็บตัวอย่างน้ำในระยะเริ่มระบบการจัดการคุณภาพGAP สำหรับลิ้นจี่ส่งวิเคราะห์

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.1 ไม่ได้เก็บตัวอย่างน้ำในระยะเริ่มระบบการจัดการคุณภาพGAP สำหรับลิ้นจี่ส่งวิเคราะห์ และร้อยละ 18.9 เก็บตัวอย่างน้ำส่งวิเคราะห์

6. การจัดเก็บสารเคมีทางการเกษตรไว้ในสถานที่มิดชิด ปลอดภัย ป้องกันแดดและฝนได้ และมีอากาศถ่ายเทสะดวก

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.2 มีการจัดเก็บสารเคมีทางการเกษตรไว้ในสถานที่มิดชิด ปลอดภัย ป้องกันแดดและฝนได้ และมีอากาศถ่ายเทสะดวกทุกครั้ง รองลงมา ร้อยละ 11.4 มีการจัดเก็บสารเคมีทางการเกษตรไว้ในสถานที่มิดชิด ปลอดภัย ป้องกันแดดและฝนได้ และมีอากาศถ่ายเทสะดวกเป็นบางครั้ง และร้อยละ 1.4 ไม่ได้จัดเก็บสารเคมีทางการเกษตรไว้ในสถานที่มิดชิด ปลอดภัย ป้องกันแดดและฝนได้ และมีอากาศถ่ายเทสะดวก

7. การแยกสถานที่เก็บสารเคมีเกษตรไว้ห่างจากที่พักอาศัย สถานที่ประกอบอาหาร และแหล่งต้นน้ำหรือบริเวณที่น้ำไหลผ่าน

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 99.6 แยกสถานที่เก็บสารเคมีเกษตรไว้ห่างจากที่พักอาศัย สถานที่ประกอบอาหาร และแหล่งต้นน้ำหรือบริเวณที่น้ำไหลผ่าน และร้อยละ 0.4 ไม่แยกสถานที่เก็บสารเคมีเกษตรไว้ห่างจากที่พักอาศัย สถานที่ประกอบอาหาร และแหล่งต้นน้ำหรือบริเวณที่น้ำไหลผ่าน

8. เครื่องมือและวัสดุป้องกันอุบัติเหตุในสถานที่เก็บสารเคมีเกษตร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.6 ไม่มีเครื่องมือและวัสดุป้องกันอุบัติเหตุในสถานที่เก็บสารเคมีเกษตร รองลงมา ร้อยละ 24.9 มีน้ำสะอาดในสถานที่เก็บสารเคมีเกษตร ร้อยละ 21.0 มีน้ำยาล้างตาในสถานที่เก็บสารเคมีเกษตร ร้อยละ 4.6 มีถังดับเพลิงในสถานที่เก็บสารเคมีเกษตร และร้อยละ 1.4 มีทรายในสถานที่เก็บสารเคมีเกษตร

9. การหลีกเลี่ยงการใช้วัตถุอันตรายที่ห้ามใช้ทางการเกษตรตามคู่มือจีเอพี ลีนจี

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.6 ใช้วัตถุอันตรายที่ห้ามใช้ทางการเกษตรตามคู่มือจีเอพี (GAP) ลีนจีเป็นบางครั้ง และร้อยละ 48.4 หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุอันตรายที่ห้ามใช้ทางการเกษตรตามคู่มือจีเอพี ลีนจี

10. การอ่านฉลากคำแนะนำและวิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้ละเอียดก่อนใช้งาน

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.4 อ่านฉลากคำแนะนำและวิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้ละเอียดก่อนใช้งานทุกครั้ง รองลงมา ร้อยละ 18.5 อ่านฉลากคำแนะนำและวิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้ละเอียดก่อนใช้งานเป็นบางครั้ง และร้อยละ 1.1 ไม่อ่านฉลากคำแนะนำและวิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้ละเอียดก่อนใช้งาน

11. การสวมใส่ชุดป้องกันอันตรายจากสารพิษในการพ่นยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 สวมใส่ชุดป้องกันอันตรายจากสารพิษในการพ่นยาป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง

12. การเตรียมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเพื่อใช้หมดในคราวเดียว ไม่เหลือค้างในถัง

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.0 มีการเตรียมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเพื่อใช้หมดในคราวเดียว ไม่เหลือค้างในถังทุกครั้ง และร้อยละ 5.0 มีการเตรียมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเพื่อใช้หมดในคราวเดียว ไม่เหลือค้างในถังเป็นบางครั้ง

13. การพ่นสารเคมีในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 58.4 ฉีดพ่นสารเคมีในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบทุกครั้ง รองลงมา ร้อยละ 40.6 ฉีดพ่นสารเคมีในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบเป็นบางครั้ง และร้อยละ 1.1 ไม่ฉีดพ่นสารเคมีในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ

14. การอาบน้ำ สระผม ทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังจากฉีดพ่นสารเคมี

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 อาบน้ำ สระผม ทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังจากพ่นสารเคมีทุกครั้ง

15. การหยุดใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนการเก็บเกี่ยวตามที่ระบุไว้ในฉลากกำกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชแต่ละชนิด

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.4 หยุดใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนการเก็บเกี่ยวทุกครั้ง รองลงมา ร้อยละ 2.1 หยุดใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนการเก็บเกี่ยวเป็นบางครั้ง และร้อยละ 1.4 ไม่หยุดใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนการเก็บเกี่ยว

16. การทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้วโดยการฝังดินที่มีความลึกมากพอและไม่เผาทำลาย

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.3 ทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้วโดยการฝังดินที่มีความลึกมากพอและไม่เผาทำลายทุกครั้ง รองลงมา ร้อยละ 31.3 ทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้วโดยการฝังดินที่มีความลึกมากพอและไม่เผาทำลายเป็นบางครั้ง และร้อยละ 11.4 ไม่ทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้วโดยการฝังดินที่มีความลึกมากพอและไม่เผาทำลาย

17. การเผาทำลายกิ่งพืชที่มีโรคนอกแปลง

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.6 เผาทำลายกิ่งพืชที่มีโรคนอกแปลงทุกครั้ง รองลงมา ร้อยละ 32.0 เผาทำลายกิ่งพืชที่มีโรคนอกแปลงเป็นบางครั้ง และร้อยละ 11.4 ไม่เผาทำลายกิ่งพืชที่มีโรคนอกแปลง

5.1.4.2 การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร

1. การเก็บรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรในสถานที่ที่เป็นสัดส่วน ปลอดภัย ง่ายต่อการนำไปใช้งาน และมีป้ายแสดงไว้ชัดเจน

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.4 เก็บรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรในสถานที่ที่เป็นสัดส่วน ปลอดภัย ง่ายต่อการนำไปใช้งาน และมีป้ายแสดงไว้ชัดเจนทุกครั้ง และร้อยละ 4.6 เก็บรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรในสถานที่ที่เป็นสัดส่วน ปลอดภัย ง่ายต่อการนำไปใช้งาน และมีป้ายแสดงไว้ชัดเจนเป็นบางครั้ง

2. การตรวจสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.6 ตรวจสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรทุกครั้ง และร้อยละ 1.4 ตรวจสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเป็นบางครั้ง

3. การตรวจซ่อมบำรุงเครื่องมือและอุปกรณ์ตามแผนการบำรุงรักษาที่กำหนดไว้

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.8 ตรวจซ่อมบำรุงเครื่องมือและอุปกรณ์ตามแผนการบำรุงรักษาที่กำหนดไว้ทุกครั้ง รองลงมา ร้อยละ 10.7 ตรวจซ่อมบำรุงเครื่องมือและอุปกรณ์ตามแผนการบำรุงรักษาที่กำหนดไว้เป็นบางครั้ง และร้อยละ 3.6 ไม่ตรวจซ่อมบำรุงเครื่องมือและอุปกรณ์ตามแผนการบำรุงรักษาที่กำหนดไว้

4. การทำความสะอาดเครื่องมือ อุปกรณ์ และภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและขนส่งสินค้าก่อนการใช้งานและเมื่อใช้งานเสร็จแล้ว

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.2 ทำความสะอาดเครื่องมือ อุปกรณ์ และภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและขนส่งสินค้าก่อนการใช้งานและเมื่อใช้งานเสร็จแล้วทุกครั้ง และร้อยละ 1.8 ทำความสะอาดเครื่องมือ อุปกรณ์ และภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและขนส่งสินค้าก่อนการใช้งานและเมื่อใช้งานเสร็จแล้วเป็นบางครั้ง

5.1.4.3 การจัดการปัจจัยการผลิต

1. การจัดทำรายการของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.0 จัดทำรายการของปัจจัยการผลิตที่สำคัญทุกครั้ง รองลงมา ร้อยละ 20.6 จัดทำรายการของปัจจัยการผลิตที่สำคัญเป็นบางครั้ง และร้อยละ 0.4 ไม่ได้จัดทำรายการของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ

2. การส่งปัจจัยการผลิตที่ไม่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้หรือไม่นำเชื้อถือไปตรวจวิเคราะห์

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.8 ส่งปัจจัยการผลิตที่ไม่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้หรือไม่นำเชื้อถือไปตรวจวิเคราะห์ทุกครั้ง รองลงมา ร้อยละ 39.9 ไม่ได้ส่งปัจจัยการผลิตที่ไม่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้หรือไม่นำเชื้อถือไปตรวจวิเคราะห์ และร้อยละ 0.4 ส่งปัจจัยการผลิตที่ไม่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้หรือไม่นำเชื้อถือไปตรวจวิเคราะห์เป็นบางครั้ง

5.1.4.4 การปฏิบัติและควบคุมการผลิต

1. การใช้สารเคมีตามรายละเอียดในกลุ่มมือจีเอพี ลีนจีเมื่อพบการเข้าทำลายของโรคและแมลง

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.0 ใช้สารเคมีตามรายละเอียดในกลุ่มมือจีเอพี ลีนจีทุกครั้ง และร้อยละ 27.0 ใช้สารเคมีตามรายละเอียดในกลุ่มมือจีเอพี (GAP) ลีนจีเป็นบางครั้ง

2. การใช้กรรไกรในการเก็บเกี่ยวผลลีนจีจากต้น

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.7 ไม่ได้ใช้กรรไกรในการเก็บเกี่ยวผลลีนจีจากต้น รองลงมา ร้อยละ 14.2 ใช้กรรไกรในการเก็บเกี่ยวผลลีนจีจากต้นเป็นบางครั้ง และร้อยละ 12.1 ใช้กรรไกรในการเก็บเกี่ยวผลลีนจีจากต้นทุกครั้ง

3. การมีวัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตลีนจีที่เก็บเกี่ยวในสวน

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีวัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตลีนจีที่เก็บเกี่ยวในสวนทุกครั้ง

4. การคัดแยกผลหรือช่อผลที่เสียหายจากการเก็บเกี่ยว หรือมีตำหนิจากโรคและแมลงไว้

ต่างหาก

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.6 คัดแยกผลหรือช่อผลที่เสียหายจากการเก็บเกี่ยว หรือมีตำหนิจากโรคและแมลงไว้ต่างหากทุกครั้ง และร้อยละ 1.4 คัดแยกผลหรือช่อผลที่เสียหายจากการเก็บเกี่ยว หรือมีตำหนิจากโรคและแมลงไว้ต่างหากเป็นบางครั้ง

5. การตัดผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่กว่าขนาดผลเฉลี่ยภายในช่อ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.8 ตัดผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่กว่าขนาดผลเฉลี่ยภายในช่อออกทุกครั้ง รองลงมา ร้อยละ 23.8 ตัดผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่กว่าขนาดผลเฉลี่ยภายในช่อออกเป็นบางครั้ง และร้อยละ 0.4 ไม่ได้ตัดผลที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่กว่าขนาดผลเฉลี่ยภายในช่อออก

5.1.4.5 การบันทึกข้อมูลและควบคุมเอกสาร

1. การบันทึกการปฏิบัติงานสวนตามแบบบันทึกอย่างสม่ำเสมอ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.6 บันทึกการปฏิบัติงานสวนตามแบบบันทึกอย่างสม่ำเสมอทุกครั้ง และร้อยละ 22.4 บันทึกการปฏิบัติงานสวนตามแบบบันทึกอย่างสม่ำเสมอเป็นบางครั้ง

2. การเก็บรักษาแบบบันทึกการปฏิบัติงานสวน

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.2 เก็บรักษาแบบบันทึกการปฏิบัติงานสวน และร้อยละ 1.8 ไม่ได้เก็บรักษาแบบบันทึกการปฏิบัติงานสวน

5.1.5 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับลีนจีในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

5.1.5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการจัดการสุขลักษณะสวน

จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการจัดการสุขลักษณะสวนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกลีนจี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางวารสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเอกสาร, ใบปลิวต่างๆ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อนบ้าน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่เกษตร การเข้ารับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม ความรู้เรื่องระบบGAP สำหรับลีนจี และทัศนคติต่อระบบGAP สำหรับลีนจี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ 0.382, 0.161, 0.130, 0.178, 0.151, -0.213, -0.608, 0.599, -0.484, -0.541, -0.205 และ 0.186 ตามลำดับ

5.1.5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร

จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกลีนจี จำนวนแรงงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่บ้านหรือเจ้าหน้าที่เกษตร การเข้ารับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม ความรู้เรื่องระบบGAP สำหรับลีนจี และทัศนคติต่อระบบการGAPสำหรับลีนจี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ 0.214, 0.134, 0.190, 0.151, -0.208, 0.271, -0.123, -0.252, -0.134 และ -0.181 ตามลำดับ

5.1.5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการจัดการปัจจัยการผลิต

จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการจัดการปัจจัยการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ วุฒิการศึกษา รายได้จากการขายผลผลิตลีนจี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ วารสาร ผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร การเข้ารับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม และความรู้เรื่องระบบGAPสำหรับลีนจี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ 0.343, 0.150, 0.117, 0.117, -0.451, 0.185, -0.390, -0.209 และ -0.381 ตามลำดับ

5.1.5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการปฏิบัติและควบคุมการผลิต

จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการปฏิบัติและควบคุมการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการปฏิบัติและควบคุมการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์

ในการปลูกลิ้นจี่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสาร ใบปลิวต่างๆ ผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร การเข้ารับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถานภาพ การเป็นผู้นำทางสังคม ความรู้เรื่องระบบGAP สำหรับลิ้นจี่ และทัศนคติต่อระบบGAPสำหรับลิ้นจี่ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ 0.357, 0.175, 0.185, 0.222, 0.120, -0.696, 0.450, -0.618, -0.416, -0.455, และ 0.182 ตามลำดับ

5.1.5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการบันทึกข้อมูลและควบคุมเอกสาร

จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการบันทึกข้อมูลและควบคุมเอกสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูก ลิ้นจี่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร การเข้ารับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม และทัศนคติต่อระบบGAP สำหรับลิ้นจี่ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันเท่ากับ 0.449, 0.122, -0.134, -0.288, 0.375, -0.247, -0.350 และ 0.298 ตามลำดับ

5.1.6 สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ ตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับลิ้นจี่ในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ส่วนใหญ่ต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับราคาลิ้นจี่ โดยต้องการให้ราคาลิ้นจี่ที่ทำ ตามระบบGAP มีราคาสูงขึ้น

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเกษตรกรที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาการปฏิบัติตามระบบGAP เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อระบบGAP และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ที่มีต่อระบบGAPในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

5.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการจัดการสุขลักษณะสวน

จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการจัดการสุขลักษณะสวนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางวารสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเอกสาร ใบปลิวต่างๆ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อนบ้าน การรับรู้ข้อมูล

ข่าวสารทางผู้ใหญบ้าน เจ้าหน้าที่เกษตร การเข้ารับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม ความรู้เรื่องระบบGAPสำหรับลีนจี และทัศนคติต่อระบบGAP สำหรับลีนจี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ 0.382, 0.161, 0.130, 0.178, 0.151, -0.213, -0.608, 0.599, -0.484, -0.541, -0.205 และ 0.186 ตามลำดับ

จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เราจะพบว่า วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกลีนจี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางวารสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเอกสาร ไปปลิวต่างๆ การเข้ารับการฝึกอบรม และทัศนคติต่อระบบGAPสำหรับลีนจีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการสุขลักษณะสวน นั่นคือ เกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการปลูกลีนจีมานาน เกษตรกรที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสาร หรือไปปลิวต่างๆ เกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมหลายครั้ง และเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ดีต่อระบบGAP สำหรับลีนจีจะมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการสุขลักษณะสวนที่ดีกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับต่ำ เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการปลูกลีนจิน้อย เกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสาร หรือไปปลิวต่างๆ เกษตรกรที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม และเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อระบบGAP สำหรับลีนจี

ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อนบ้าน ผู้ใหญบ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม และความรู้เรื่องระบบGAP สำหรับลีนจีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการสุขลักษณะสวน นั่นคือ เกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อนบ้าน ผู้ใหญบ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร เกษตรกรที่ไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรที่ไม่ได้มีสถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม และเกษตรกรที่มีความรู้เรื่องระบบGAP สำหรับลีนจิน้อยจะมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการสุขลักษณะสวนที่ดีกว่าเกษตรกรที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อนบ้าน ผู้ใหญบ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร เกษตรกรที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรที่มีสถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม และเกษตรกรที่มีความรู้เรื่องระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลีนจีมาก

5.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร

จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกลีนจี จำนวนแรงงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อนบ้าน ผู้ใหญบ้านหรือเจ้าหน้าที่เกษตร การเข้ารับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม ความรู้เรื่องระบบGAP สำหรับลีนจี และทัศนคติต่อระบบการเกษตรที่ดี

เหมาะสมสำหรับลีนจี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ 0.214, 0.134, 0.190, 0.151, -0.208, 0.271, -0.123, -0.252, -0.134 และ -0.181 ตามลำดับ

จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เราจะพบว่า วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกลีนจี จำนวนแรงงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆหรือเพื่อนบ้าน และการเข้ารับการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร นั่นคือ เกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการปลูกลีนจีมานาน เกษตรกรที่มีแรงงานจำนวนมาก เกษตรกรที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆหรือเพื่อนบ้าน และเกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมหลายครั้ง จะมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่ดีกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับต่ำ เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการปลูกลีนจิน้อย เกษตรกรที่มีแรงงานน้อย เกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆหรือเพื่อนบ้าน และเกษตรกรที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม

ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางผู้ใหญ่บ้านหรือเจ้าหน้าที่เกษตร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม ความรู้เรื่องระบบ GAP สำหรับลีนจี และทัศนคติต่อระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลีนจีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร นั่นคือ เกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางผู้ใหญ่บ้านหรือเจ้าหน้าที่เกษตร เกษตรกรที่ไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรที่ไม่ได้มีสถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม เกษตรกรที่มีความรู้เรื่องระบบ GAP ลีนจิน้อย และเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลีนจีจะมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่ดีกว่าเกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางผู้ใหญ่บ้านหรือเจ้าหน้าที่เกษตร เกษตรกรที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรที่มีสถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม เกษตรกรที่มีความรู้เรื่องระบบ GAP สำหรับลีนจีมาก และเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ดีต่อระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลีนจี

5.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการจัดการปัจจัยการผลิต

จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการจัดการปัจจัยการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ วุฒิกการศึกษา รายได้จากการขายผลผลิตลีนจี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ วารสาร ผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร การเข้ารับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม และความรู้เรื่องระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลีนจี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ 0.343, 0.150, 0.117, 0.117, -0.451, 0.185, -0.390, -0.209 และ -0.381 ตามลำดับ

จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เราจะพบว่า วุฒิการศึกษา รายได้จากการขาย ผลผลิตลีนจี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางวารสาร และการเข้ารับการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการปัจจัยการผลิต นั่นคือ เกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับที่สูง เกษตรกรที่มีรายได้จากการขายผลผลิตลีนจีมาก เกษตรกรที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ หรือวารสาร และเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมจะมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการปัจจัยการผลิตที่ดีกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับต่ำ เกษตรกรที่มีรายได้จากการขายผลผลิตลีนจิน้อย เกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ หรือวารสาร และเกษตรกรที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรม

ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม และความรู้เรื่องระบบ GAP สำหรับลีนจี มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการปัจจัยการผลิต นั่นคือ เกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร เกษตรกรที่ไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรที่ไม่ได้มีสถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม และเกษตรกรที่มีความรู้เรื่องระบบ GAP สำหรับลีนจิน้อยจะมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการปัจจัยการผลิตที่ดีกว่าเกษตรกรที่รับข้อมูลข่าวสารทางผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร เกษตรกรที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรที่มีสถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม และเกษตรกรที่มีความรู้เรื่องระบบ GAP สำหรับลีนจีมาก

5.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการปฏิบัติและควบคุมการผลิต

จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการปฏิบัติและควบคุมการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการปฏิบัติและควบคุมการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกลีนจี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสาร ใบปลิวต่างๆ ผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร การเข้ารับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม ความรู้เรื่องระบบ GAP สำหรับลีนจี และทัศนคติต่อระบบ GAP สำหรับลีนจี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ 0.357, 0.175, 0.185, 0.222, 0.120, -0.696, 0.450, -0.618, -0.416, -0.455, และ 0.182 ตามลำดับ

จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เราจะพบว่า วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกลีนจี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสาร หรือใบปลิวต่างๆ การเข้ารับการฝึกอบรม และทัศนคติต่อระบบ GAP สำหรับลีนจี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติและควบคุมการผลิต นั่นคือ เกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับที่สูง เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการปลูกลีนจีมานาน เกษตรกรที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสาร หรือใบปลิวต่างๆ

เกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมหลายครั้ง และเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ดีต่อระบบ GAP สำหรับลีนจีจะมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติและควบคุมการผลิตตามระบบ GAP สำหรับลีนจีที่ดีกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับต่ำ เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการปลูกลีนจิน้อย เกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสาร หรือใบปลิวต่างๆ เกษตรกรที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม และเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อระบบ GAP สำหรับลีนจี

ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางผู้ใหญ่นบ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม และความรู้เรื่องระบบ GAP สำหรับลีนจี มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปฏิบัติและควบคุมการผลิต นั่นคือ เกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางผู้ใหญ่นบ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร เกษตรกรที่ไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรที่ไม่มีสถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม และเกษตรกรที่มีความรู้เรื่องระบบ GAP สำหรับลีนจิน้อยจะมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติและควบคุมการผลิตตามระบบ GAP สำหรับลีนจีที่ดีกว่าเกษตรกรที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางผู้ใหญ่นบ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร เกษตรกรที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรที่มีสถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม และเกษตรกรที่มีความรู้เรื่องระบบ GAP สำหรับลีนจีมาก

5.2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการบันทึกข้อมูลและควบคุมเอกสาร

จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการบันทึกข้อมูลและควบคุมเอกสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกลีนจี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่นบ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร การเข้ารับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม และทัศนคติต่อระบบ GAP สำหรับลีนจี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันเท่ากับ 0.449, 0.122, -0.134, -0.288, 0.375, -0.247, -0.350 และ 0.298 ตามลำดับ

จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เราจะพบว่า วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกลีนจี การเข้ารับการฝึกอบรม และทัศนคติต่อระบบ GAP สำหรับลีนจีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบันทึกข้อมูลและควบคุมเอกสาร นั่นคือ เกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับที่สูง เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการปลูกลีนจีมานาน เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรม และเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ดีต่อระบบการเกษตรที่เหมาะสมสำหรับลีนจี จะมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลและควบคุมเอกสารตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลีนจีที่ดีกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับต่ำ เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการปลูกลีนจิน้อย เกษตรกรที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรม และเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อระบบ GAP สำหรับลีนจี

ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และสถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบันทึกข้อมูลและควบคุมเอกสาร นั่นคือ เกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร เกษตรกรที่ไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเกษตรกรที่ไม่มีสถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคมจะมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลและควบคุมเอกสารตามระบบGAP สำหรับดินที่ต่ำกว่าเกษตรกรที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตร เกษตรกรที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเกษตรกรที่มีสถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยข้อเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการให้ความรู้ ความเข้าใจ คำแนะนำ สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ตามหลักการเกษตรดีที่เหมาะสมอันจะเป็นประโยชน์ต่อไปมากยิ่งขึ้นดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐ ควรให้การช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณ สถานที่ การฝึกอบรม ถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งทางด้านการเกษตรและการตลาดให้เกษตรกรกรนั้นมีความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มมากขึ้น สามารถนำไปเผยแพร่ต่อไปได้
2. หน่วยงานภาครัฐ ควรสนับสนุนการจัดตั้งและร่วมกลุ่มกันของกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกลิ้นจี่ และควรมีมาตรการใน การควบคุมราคาผลผลิตและมีการควบคุมคุณภาพอยู่เสมอและต่อเนื่อง เพื่อที่จะให้ผลผลิตที่ ออกมานั้นมีประสิทธิภาพ
3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการร่วมมือการปลูกลิ้นจี่ตามหลักการเกษตรดีที่เหมาะสมให้กับเกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการติดต่อพบปะกับเกษตรกรอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในทุกๆพื้นที่ให้ต่อเนื่อง เพื่อที่จะสามารถเข้าไปช่วยเหลือเกษตรกรแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่จะเกิดขึ้นและแก้ไขได้อย่างทันที่
5. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรจะให้ความรู้ใหม่ๆตลอดจนประชาสัมพันธ์ข่าวสารแก่เกษตรกรที่ปลูกลิ้นจี่ ตามหลักการเกษตรดีที่เหมาะสมให้ถูกต้องตามหลักวิชาการที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะมีการศึกษาถึงการติดตามและประเมินผลเกษตรกรที่ผ่านการรับรองระบบการผลิตเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลิ้นจี่
2. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตลิ้นจี่ตามระบบการผลิตเกษตรดีที่เหมาะสมกับระบบแบบดั้งเดิม
3. ควรจะมีการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติของเกษตรกรต่อระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลิ้นจี่และสินค้าเกษตรชนิดอื่นๆที่ได้มีการกำหนดและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ